

Програма за развитие на селските райони 2007-2013г
Проект №41-03-53/30.08.2010 г. „Прилагане на Стратегия за местно развитие на
територията на “МИГ Исперих” и Договор за финансово подпомагане РД50-
144/13.10.2011 г.

Доклад за резултатите от социално-икономическия и SWOT
анализ на проблемите на женската безработица територията на
МИГ Исперих и предложения за мерки за насърчаване на
предприемачеството и женската заетост

2013 г.

Консултантско бюро за икономическо, регионално и индустриално развитие

Съдържание

1. Въведение	3
2. Методология и източници на информация	3
2.1 Целеви групи	3
2.2. Период на провеждане	4
2.3. Методология на извадката	4
2.4. Обем на извадката.....	4
2.5 Метод на регистрация	5
3. Социално-икономически и SWOT анализ.....	6
3.1 Социално-икономическа ситуация.....	6
3.2 SWOT анализ.....	6
4. Резултати от проучването	7
4.1 Профил на интервюираните жени.....	7
4.2 Причини за безработицата и продължителност. Желание за започване на работа и за участие в курсове за придобиване на допълнителна квалификация.....	12
4.3 Стартиране на собствен бизнес/самостоятелна дейност от жени. Пречки и предпочитания към сфери на дейност	18
4.4 Развиване на дейности за източник на допълнителни доходи	20
5. Препоръчителни мерки за насърчаване на предприемачеството и заетостта на жените.....	33
Приложение 1	23
Приложение 2	33

1. Въведение

Този Доклад представя резултатите от направения анализ на социално-икономическата ситуация на територията на МИГ Исперих, във връзка с проблемите на женската безработица, от направено проучване сред представители на местната власт, службите за заетост и други релевантни ключови субекти, и жени от територията на МИГ Исперих. Проучването е проведено през м. ноември и цели да подпомогне разработването на мерки за насърчаване на женската заетост и предприемачество.

Целите на проучването са както следва:

- Да събере информация за социално-икономическата ситуация на територията във връзка с проблемите на женската безработица;
- Да анализира тенденциите в развитието на заетостта и безработицата на територията на МИГ Исперих;
- Да анализира основните фактори, които влияят на заетостта и предприемаческата активност на жените;
- Да даде препоръки и така да подпомогне изработването на мерки за насърчаване на предприемачеството и заетостта на жените на територията на МИГ Исперих.

Докладът представя Резултатите от проведените качествени и количествени проучвания. Интегрирането на резултатите и препоръките за насърчаване на предприемачеството и заетостта на жените на територията на МИГ Исперих са включени в документа.

2. Методология и източници на информация

2.1 Целеви групи

Целевите групи на проучването включват: а) представители на местната власт и други ключови субекти за състоянието на женската безработица на територията на МИГ Исперих; б) безработни жени и жени с непостоянна заетост от територията на МИГ Исперих.

В проучването са използвани следните методи за събиране на информация:

- Вторичен анализ на статистически данни за състоянието на женската безработица на територията на МИГ Исперих, както и на релевантна информация под формата на предишни проучвания и анализи по темата;
- Дълбочинни интервюта с представители на първата целева група - представители на местната власт и други релевантни ключови субекти;

- Извадково социологическо проучване с представители на втората целева група - безработни жени с непостоянна заетост, живеещи на територията на МИГ Исперих, проведено чрез метода на персонално интервю.

2.2. Период на провеждане

Дълбочинните интервюта и фокус групите са проведени от представителите на Консултанта. Анкетното проучване е организирано и проведено от Бизнес център (БЦ) Исперих. Проучването е проведено през м. ноември 2013 г.

2.3. Методология на извадката

Извадката за социологическото проучване е двустепенна квотна по вид – от дена страна по квоти за възрастови групи и от друга страна – по местоживееене: град-село.

Подборът на респондентите за дълбочинните интервюта беше осъществен на базата на предварително съставен списък от БЦ-Исперих. Организациите сами определиха тези техни представители, които имат най-голям капацитет да отговорят на въпроси, свързани с предвидените във въпросника теми.

2.4. Обем на извадката

За постигане на предварително поставените цели на цялото проучване, бяха проведени:

Дълбочинни интервюта със следните групи респонденти:

- Представители на институции на областно и местно равнище, включващи службите по заетост (10);

Извадково социологическо проучване сред жени от територията на МИГ Исперих:

- Безработни жени и жени с непостоянна заетост от гр. Исперих и селата в общината (105 анкетни карти).

Интервюираните жени са разпределени по равно, в зависимост местоживееенето им – в общинския център гр. Исперих и селата (16 села от общо 23 в общината).

2.5 Метод на регистрация

Качествено проучване:

- Дълбочинно интервю;

Количествено изследване:

- Стандартизирано интервю.

Социално-икономически анализ:

- Вторичен анализ на данни за територията в съответната област.

3. Социално-икономически и SWOT анализ

3.1 Социално-икономическа ситуация

Община Исперих е с преобладаващо аграрна икономика. Значителна част от брутна добавена стойност в общината се създава в селското стопанство, а някои от промишлените предприятия са тясно свързани с преработката на продукцията на аграрния сектор. Почти две трети от общата площ в района е обработваема земя. Голяма част от заетостта също е в селското стопанство.

Община Исперих е една от слабо развитите общини в страната, и въпреки постепенното подобряване на позицията на общината през последните години, тя все още се запазва в групата на по-слабо развитите региони.

Безработицата в страната по данни на националната статистиката за 2013 г. продължава да расте. На фона на възстановяването на икономиката през третото тримесечие на годината, броят на работоспособните българи, които не са заети в икономиката, се увеличава значително и достига коефициент на безработица от 12%.

Парадоксално, но увеличаването на безработицата през посочения период (третото тримесечие на 2013 г.), засяга само жените.

Като се има предвид, че нивото на регистрираната безработица в община Исперих е все още една от най-високите в страната, поради ниското търсене на труд в региона, който е предимно аграрен, и поради характеристиките на работната сила – ниско образование и квалификация, свързани с високия относителен дял на етническите малцинства в общината, най-потърпевши се оказват две групи от населението – младите хора и жените, при които нивото на безработица е най-високо.

Направеното проучване, обаче, показва че има и благоприятни фактори, които могат да се използват за повишаване на заетостта на целевата група – безработни жени и жени с непостоянна заетост – фактори, свързани с желанието за промяна на жителите на територията на МИГ Исперих. Особено благоприятно е, че жителите на общността имат готовност за действие. Те проявяват интерес към включване в дейности на общността. Те са готови да действат, ако има организация, готови са към промяна, ако ползата им бъде представена ясно, готови са да се обединяват, ако това се основава на поемането на ясни ангажименти. Факт, който би трябвало да се използва при планирането на мерки за повишаване на заетостта сред жените и за насърчаването им за започване на собствен бизнес.

3.2 SWOT анализ

Представените по-горе развития по отношение на основните данни за социално-икономическата ситуация на територията води до следните резултати:

- Международната криза има умерено въздействие върху страната, позволяваща сравнителна стабилност на нейното финансово състояние, но пазарът на труда все още се характеризира с високи нива на безработица, особено в селските райони (каквото е случаят с територията на МИГ

Исперих), висок процент на населението е, изложено на риск от бедност, докато регионалните различия стават по-силни през последните години.

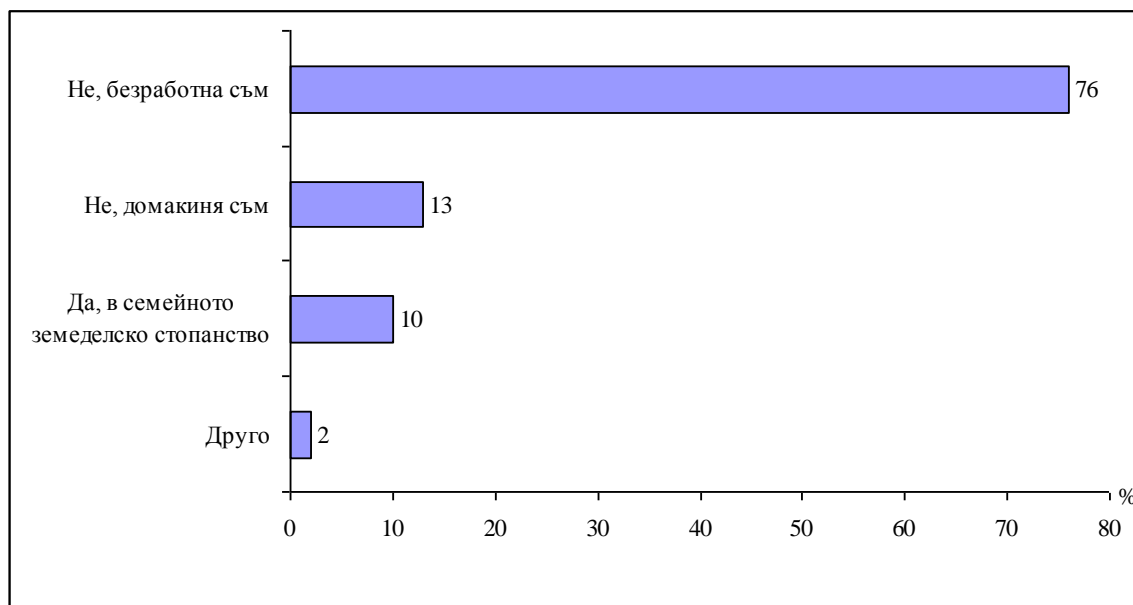
- Въпреки отчетеното подобряване на икономическата ситуация в страната през последното тримесечие на годината, разликата между средните за България стойности и средните за региона по отношение на безработицата, и особено тази сред жените, остава значима.
- Усилията за развитие на региона трябва да продължат в унисон с прилагането на Стратегията за местно развитие на МИГ Исперих за оживление на територията и така за повишаване на благосъстоянието на жителите, чрез повишаване на заетостта и доходите им, особено на групите в неравностойно положение (младежи и жени), с подкрепата на жителите на общността, които проявяват висок интерес и готовност за включване в дейности на общността. Тези фактори трябва да се използват максимално за повишаване на заетостта на жените в региона и за намаляване на дистанцията между показателите за женска безработица на територията на общината и в страната като цяло.

4. Резултати от проучването

4.1 Профил на интервюираните жени

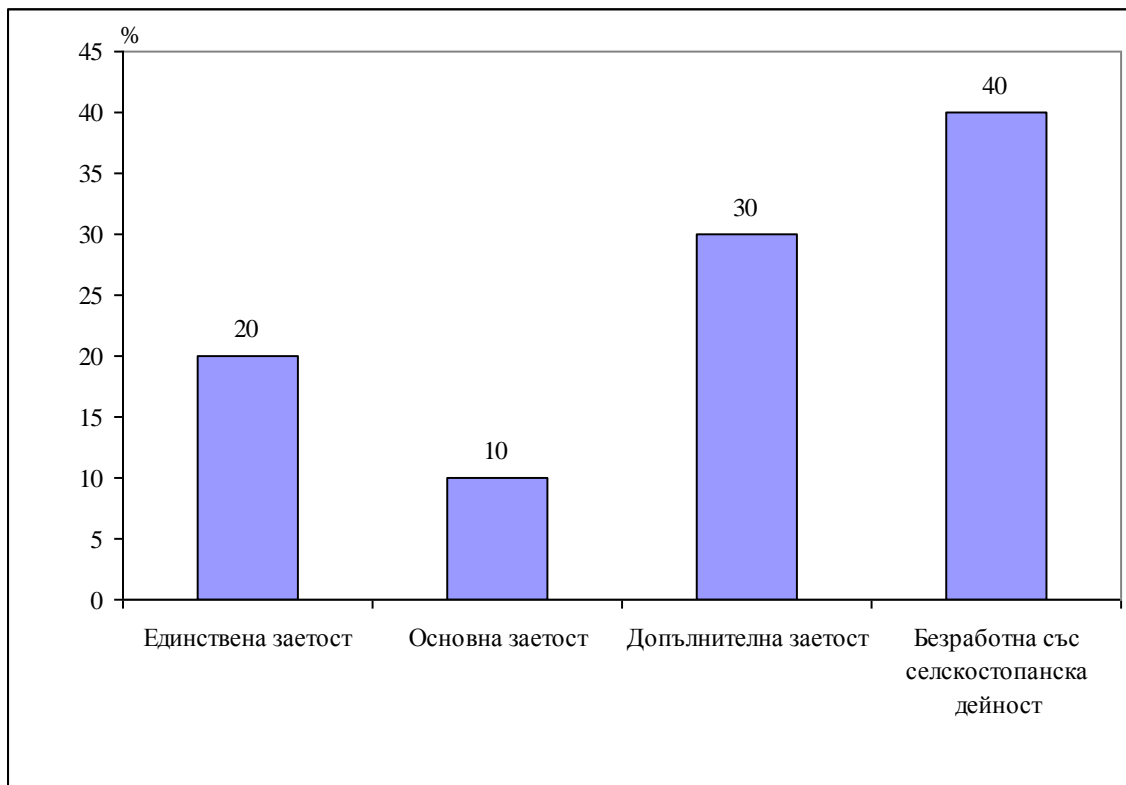
Целева група на изследването бяха безработни жени, както регистрирани, така и нерегистрирани в БП, и такива с непостоянна заетост. От изпълнената извадка (105 жени, при планиран обем на извадката от 100 жени), около 80% са безработни, а малко над една пета са домакини или временно заети в семейното земеделско стопанство.

Графика 1 Статут по отношение на заетост (Работите ли в момента?)

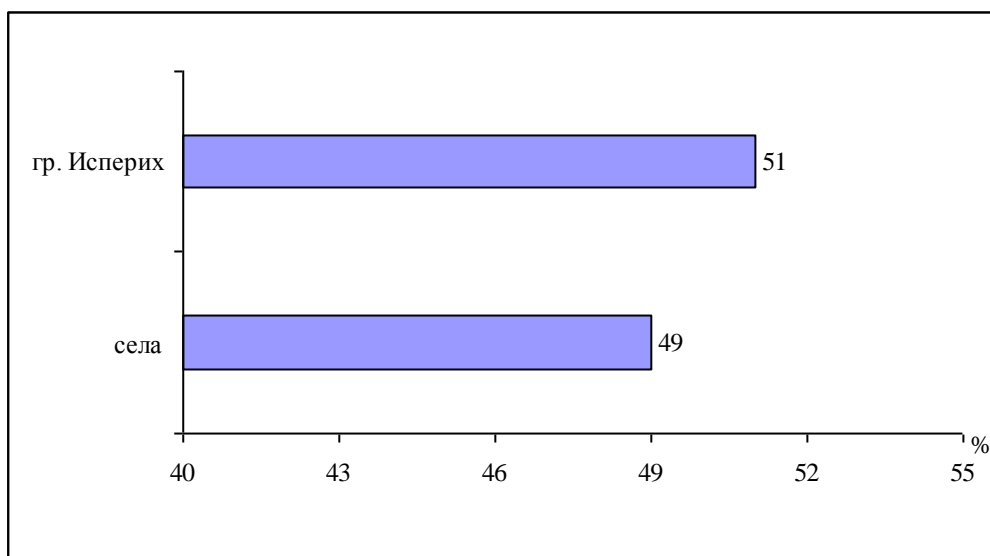
За около една трета от всички заети в семейното земеделско стопанство, работата в стопанството е единствената/основна заетост, а тя е такава и за още 40% от интервюираните жени, поради статутът им на безработни.

Графика 2 Значимост на земеделската работа в стопанството

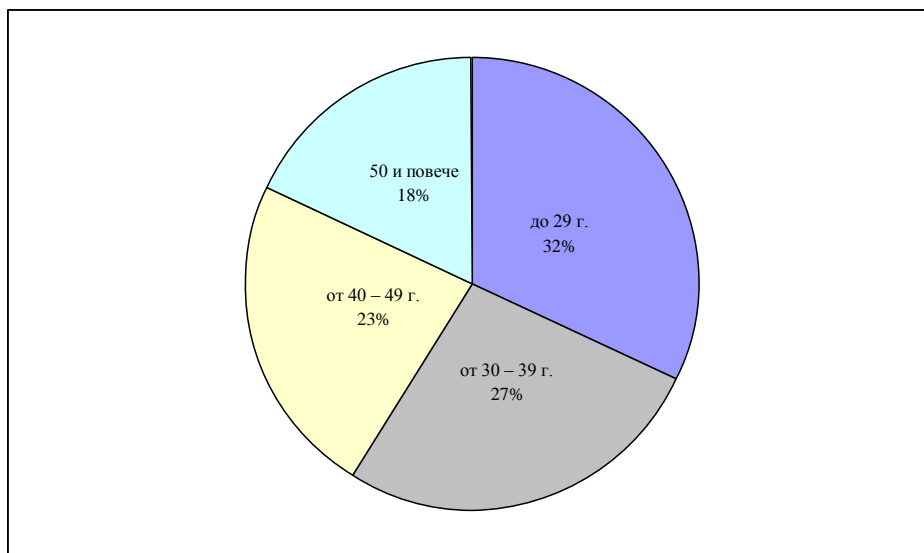
Интервюираните жени, според зададената квотна извадка са равномерно разпределени по местоживееене – половината от тях са жители на общинския център гр. Исперих, а останалите – жители на 16 села от общо 23 села в общината.

Графика 3 Местоживееене град/село

Обхванатите от изследването жени са равномерно разпределени по възрастови групи, според зададения модел на извадката – по около една трета, с изключение на последната възрастова група, която е с по-малка относителна тежест, поради спецификата на темата на проучването.

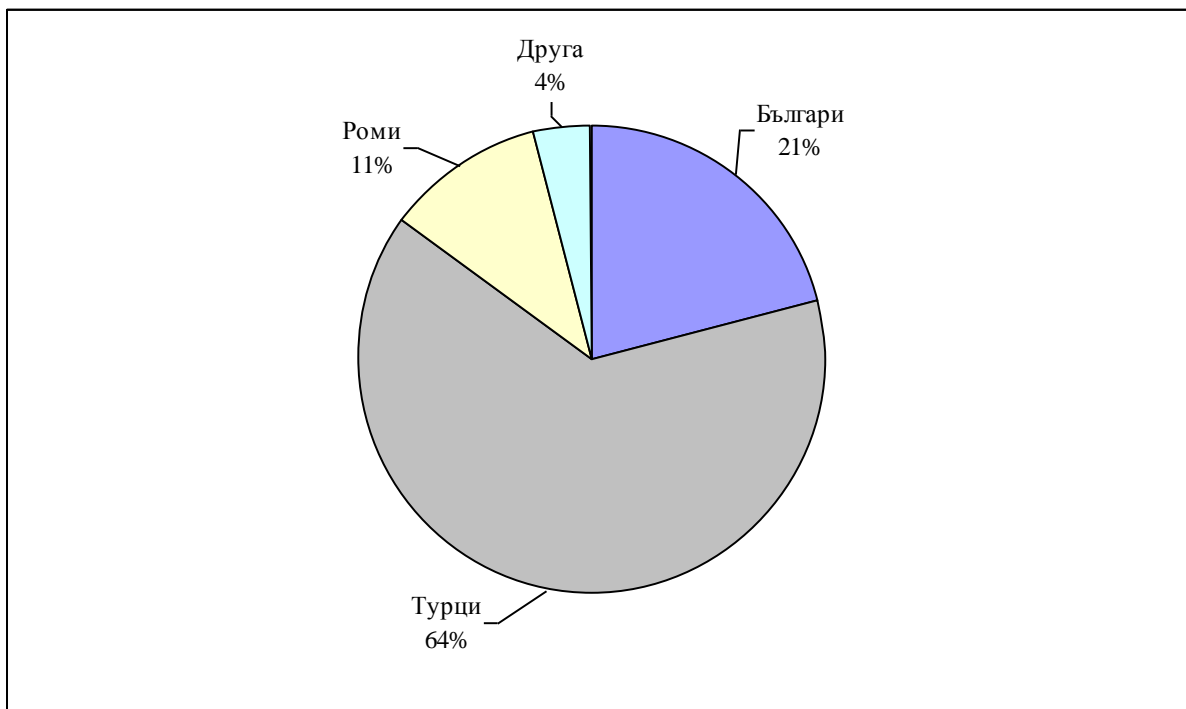
Графика 4 Възрастова група

Етническата принадлежност на анкетираните жени отговаря на характеристиките на генералната съвкупност в общината. Преобладаващото мнозинство са етнически турци – почти две трети от интервюираните. Около една пета са българи и около една десета – роми.

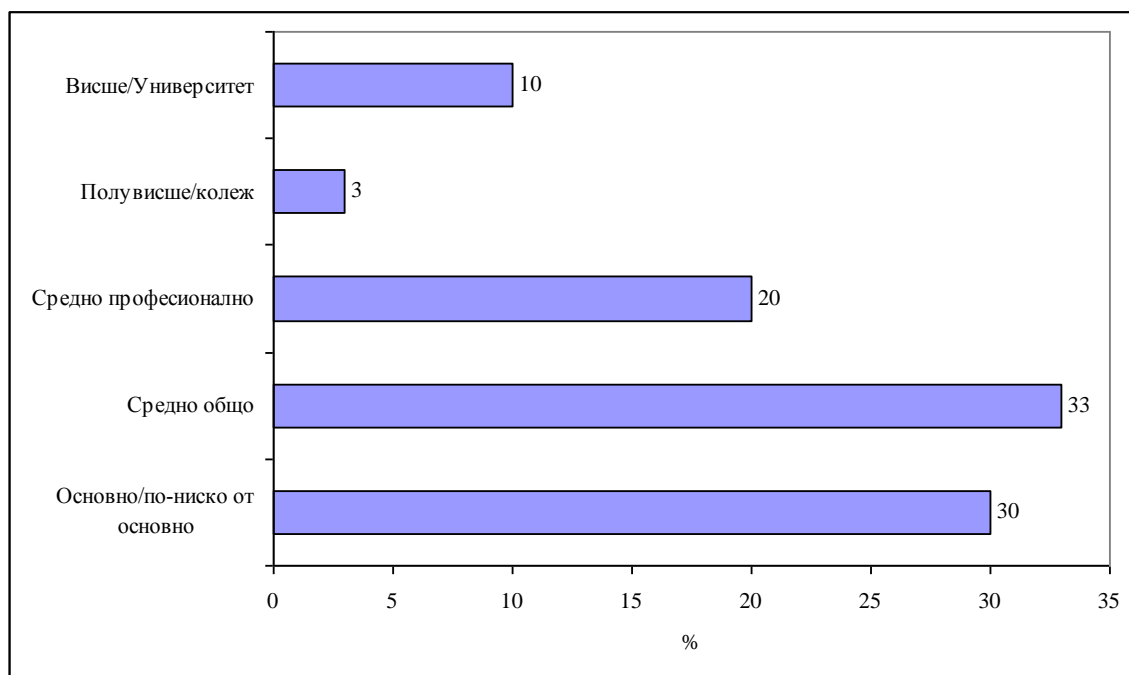
Като цяло жителите на територията не смятат, че съществуват съществени проблеми в отношенията между етническите групи на територията. Всички дълбочинни интервюта и анкетното проучване показват, че няма етнически предразсъдъци за връзките между турци и българи. Връзките на българската и турската общност с ромската общност е ограничена.

Графика 5 Етническа група

Групата с най-голям относителен дял е тази на завършилите средно образование – половината от интервюираните, като една пета са със средно професионално образование. С най-висока образователна степен са над една десета (13%) или една трета от интервюираните (33%) са с профилирано достатъчно високо образование, което би било добра предпоставка за стартиране на малък бизнес и избор на пазарна ниша. Останалите 30% са с основно и по-ниско от основно образование.

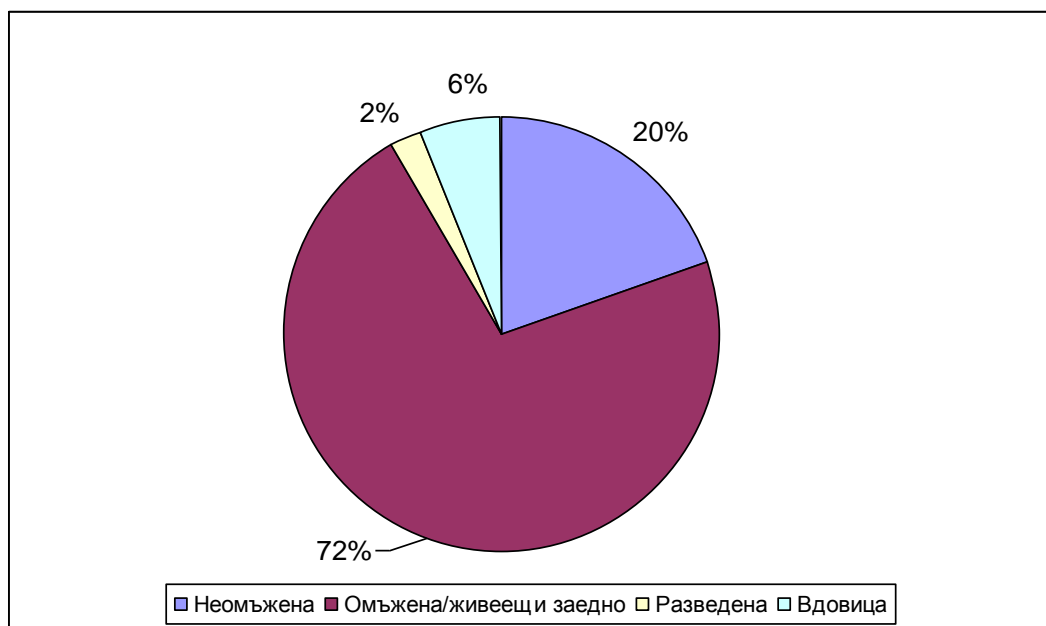
Графика 6 Образователен статус

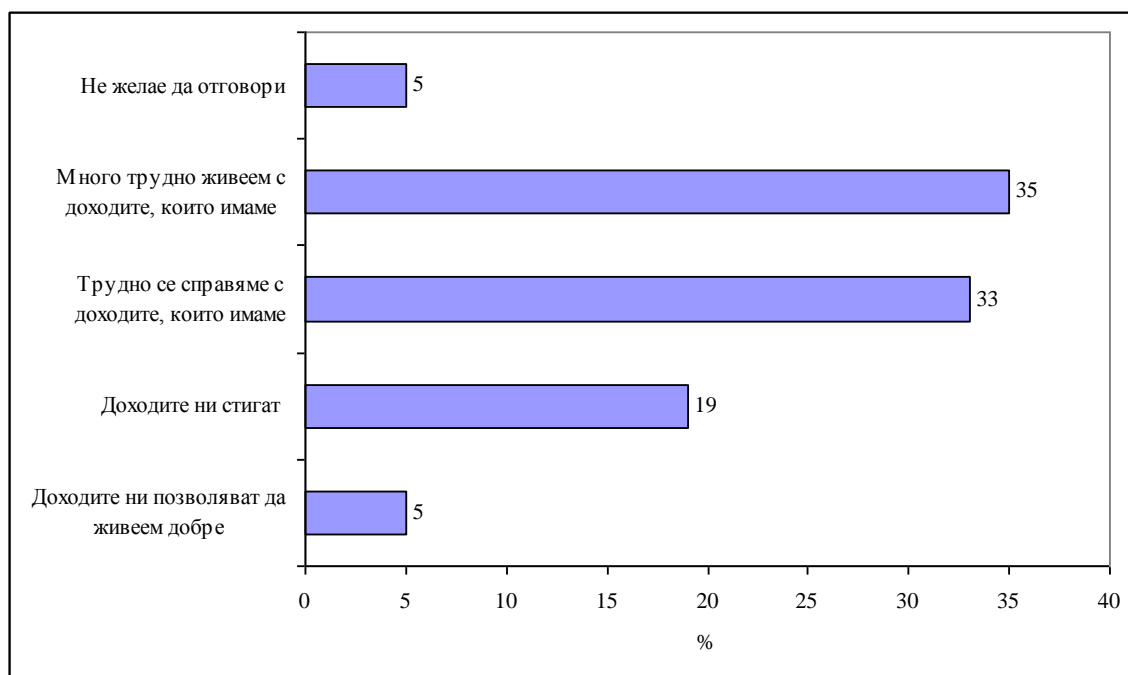
Според семейния си статус, над две трети от интервюираните са омъжени (70%), а неомъжените съставляват една пета (Графика 7).

Над две трети са и респондентите, които заявяват, че трудно се справят с доходите, с които домакинството разполага (68%), предвид статута им на безработни или работещи на непостоянна/сезонна работа. За над една пета доходите на домакинството са достатъчни, а една четвърт от тях (5%) – доходите им позволяват да живеят добре (такъв е и средният за страната дял на „богатите” хора) . За тези представителки на целевата група, вероятността да поемат риска и да стартират собствен бизнес е доста по-малка, в сравнение с останалите (Графика 8).

Графика 7 Семейно положение

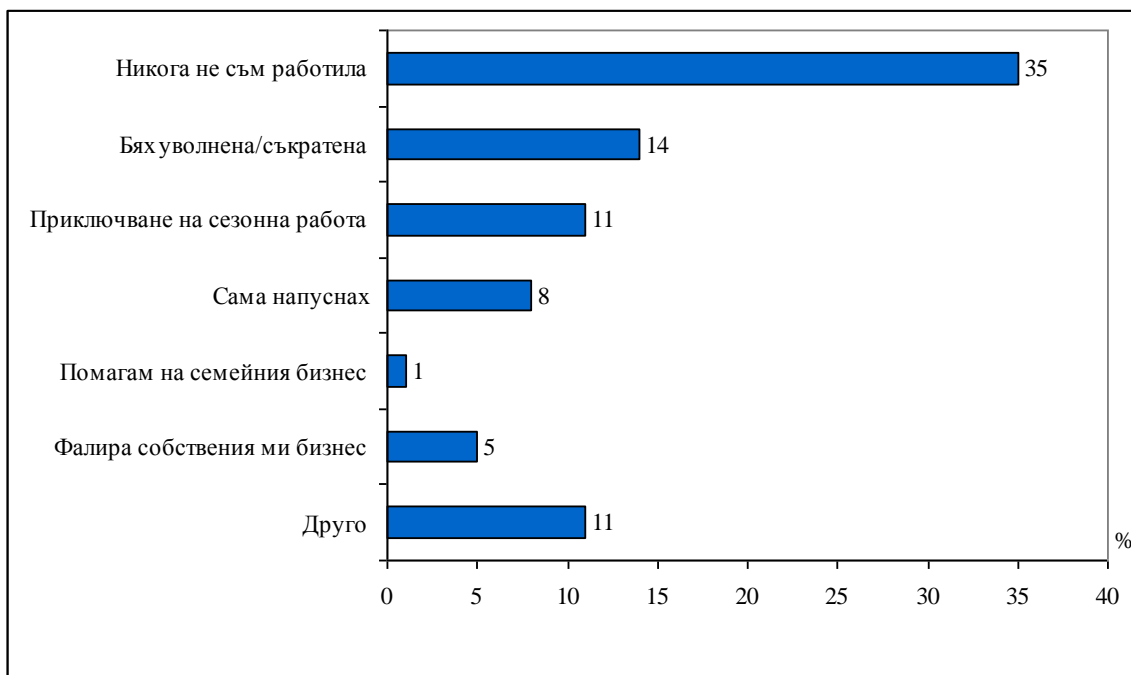
Графика 8 Доходи на домакинството

4.2 Причини за безработицата и продължителност. Желание за започване на работа и за участие в курсове за придобиване на допълнителна квалификация

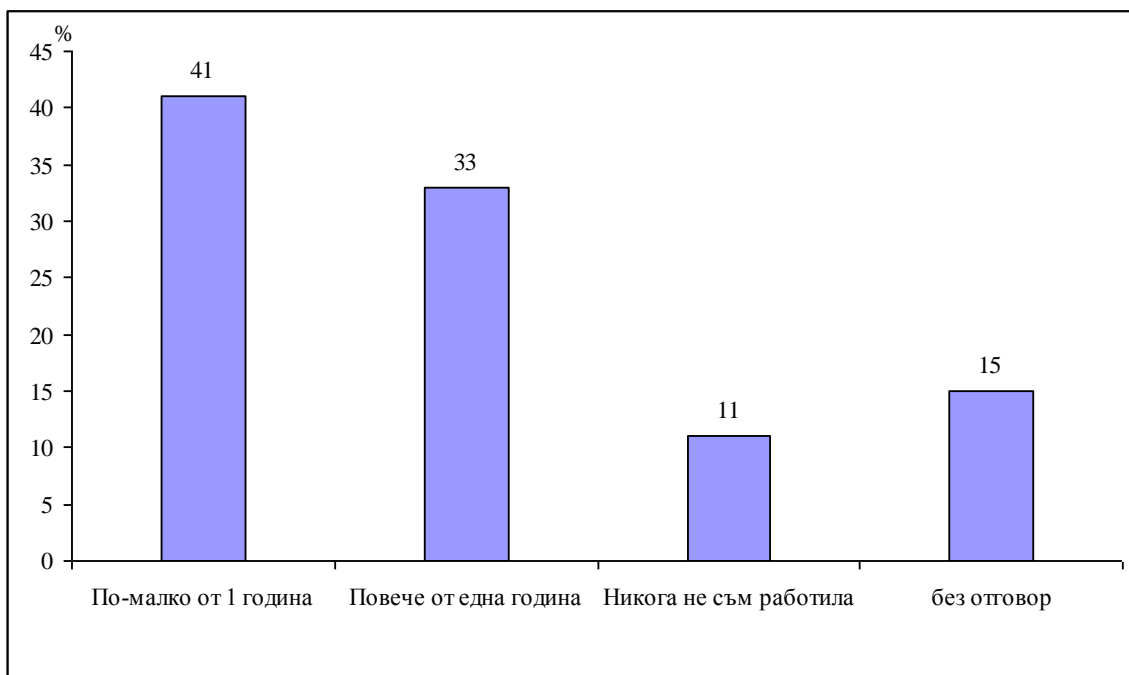
Освен за една трета от интервюираните, които никога не са работили, за останалите причините да останат без работа са разнообразни. Преобладават тези, които са били съкратени или сами са напуснали, поради неудовлетвореност от работата. Сравнително висок е и дялът на приключилите сезонна селскостопанска работа. Има и такива с фалирал собствен бизнес, макар и с малък относителен дял.

Графика 9 Причини за безработицата

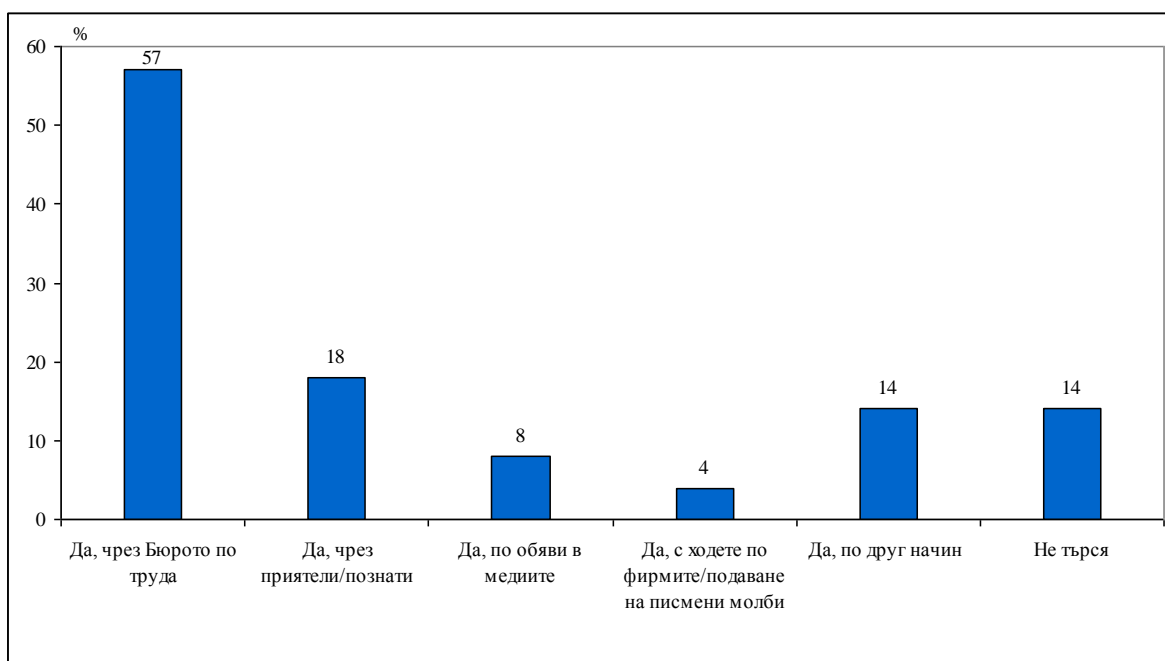
Като цяло, обхванатите в изследването безработни жени са почти равномерно разпределени по отношение на продължителността на безработицата си – 40% са без работа по-малко от една година, а 33% са дългосрочно безработни (над една година).

Графика 10 Продължителност на безработицата

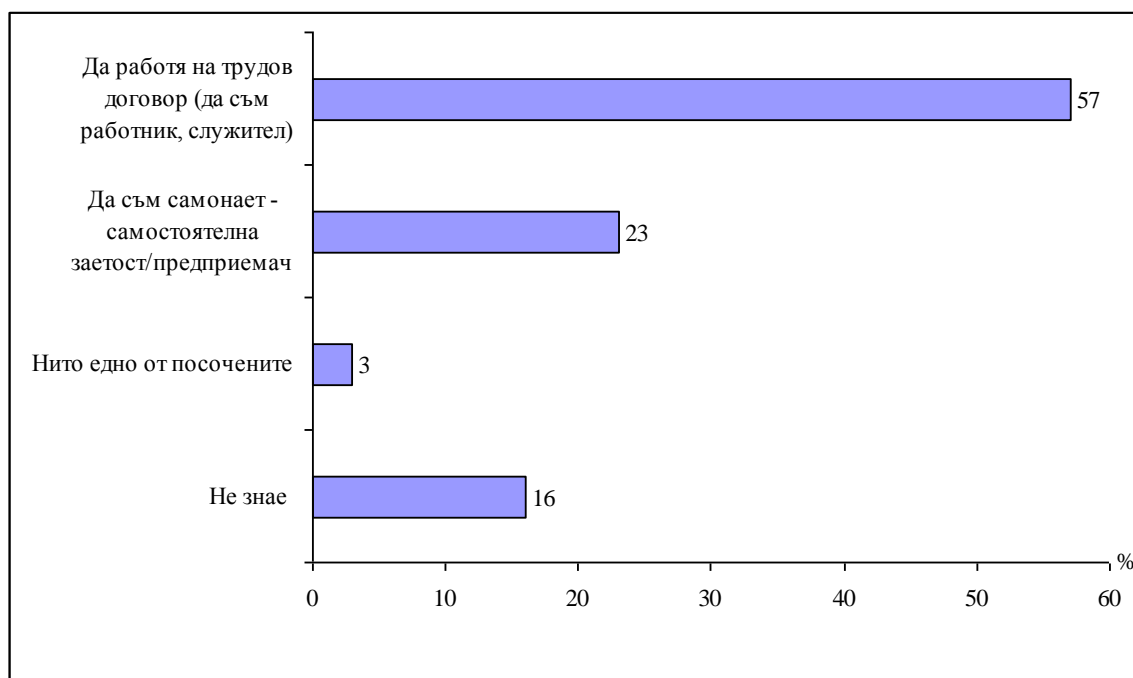
Под една пета са интервюираните жени (14%), които са заявили, че не си търсят работа в момента – дял почти равен на този, който никога не са работили през живота си. Основните начини за намиране на работа са чрез БП (близо 60%) и чрез приятели и познати, начин много типичен за страната като цяло.

Графика 11 Желание за започване на нова работа и начини на търсене на такава

Основната група обхванати от изследването жени предпочитат да започнат работа на трудов договор (близо 60%), тъй като, според мнението на респондентите, той осигурява редовни доходи и стабилна заетост, с гарантирано социално и здравно осигуряване. Това са главно жените, които си търсят работа чрез БП. Прави впечатление, обаче, че делът на интервюираните жени, които биха рискували в сегашната не особено благоприятна бизнес среда да стартират самостоятелна дейност е доста висок – почти една четвърт.

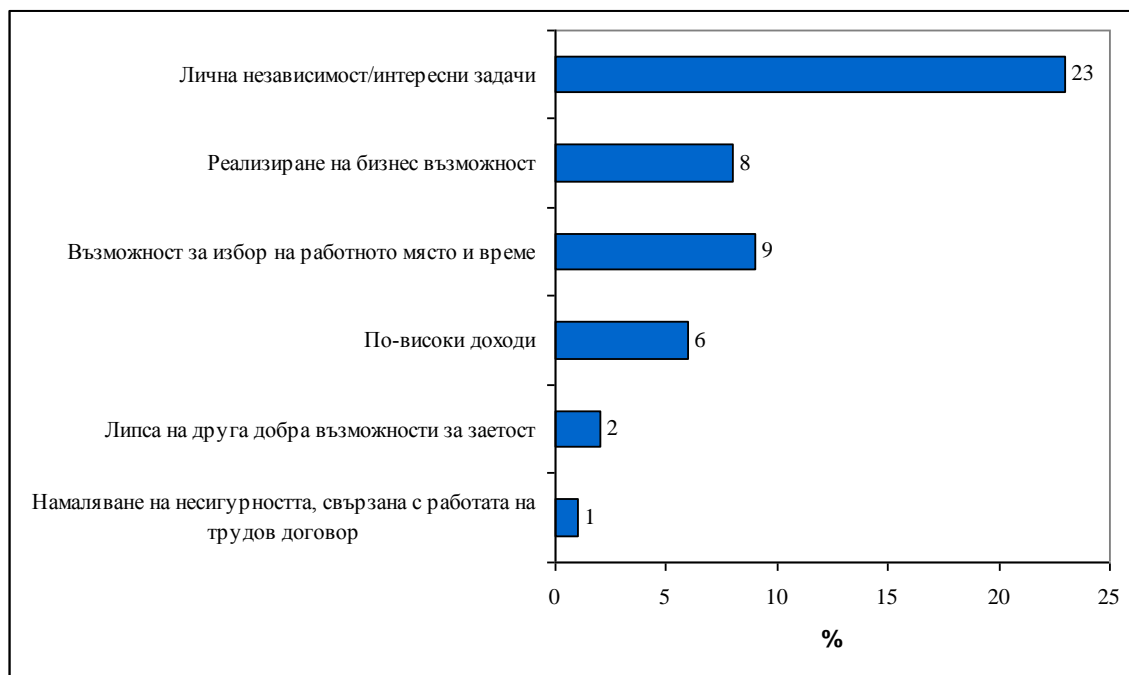
Графика 12 Предпочитан вид работа/труд

Основните причини, поради които самостоятелната дейност/бизнес е предпочитана форма за придобиване на доходи са на първо място личната независимост, свързана с изпълнението на интересни задачи и реализирането на вече съществуваща бизнес идея. Не по-малко значими по важност, въпреки и с по-нисък дял, са възможността за избор на работно място и работно време. Гъвкавото работно време е все по-предпочитан вариант сред жените - не само в региона и страната, но и в целия свят, по данни на статистиката. Същото важи и за избора на дома, като работно място, особено при новите технологични възможности.

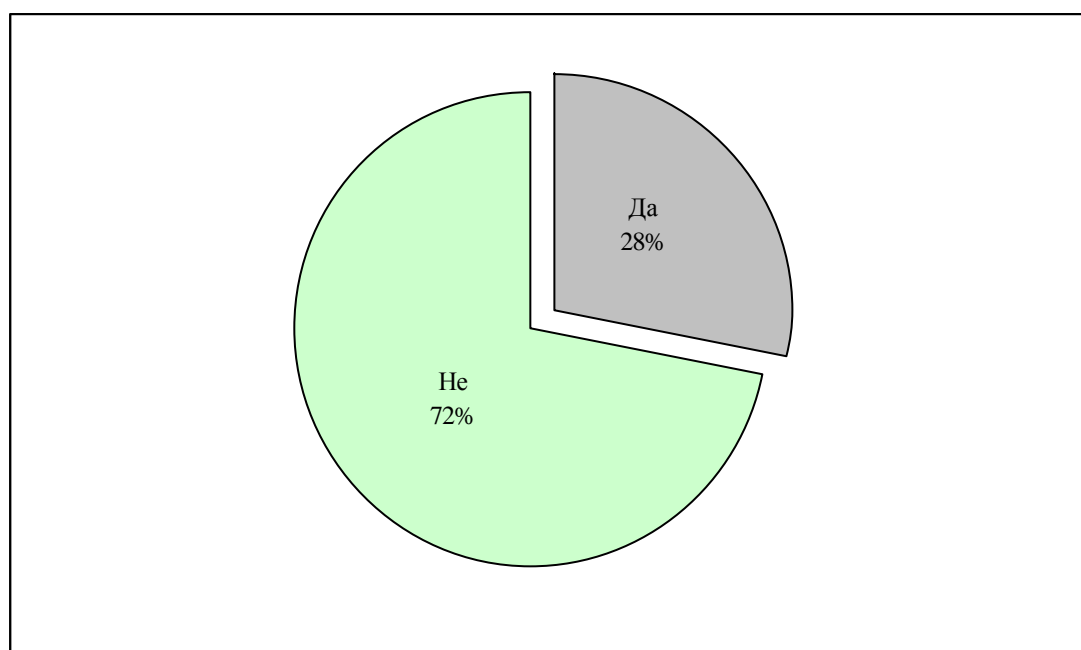
Възможността, която потенциално предоставя собственият бизнес за по-високи доходи също е от значение при избора на предпочитания вид трудова заетост.

Графика 13 Причини за стартиране на самостоятелната дейност/ предприемачество

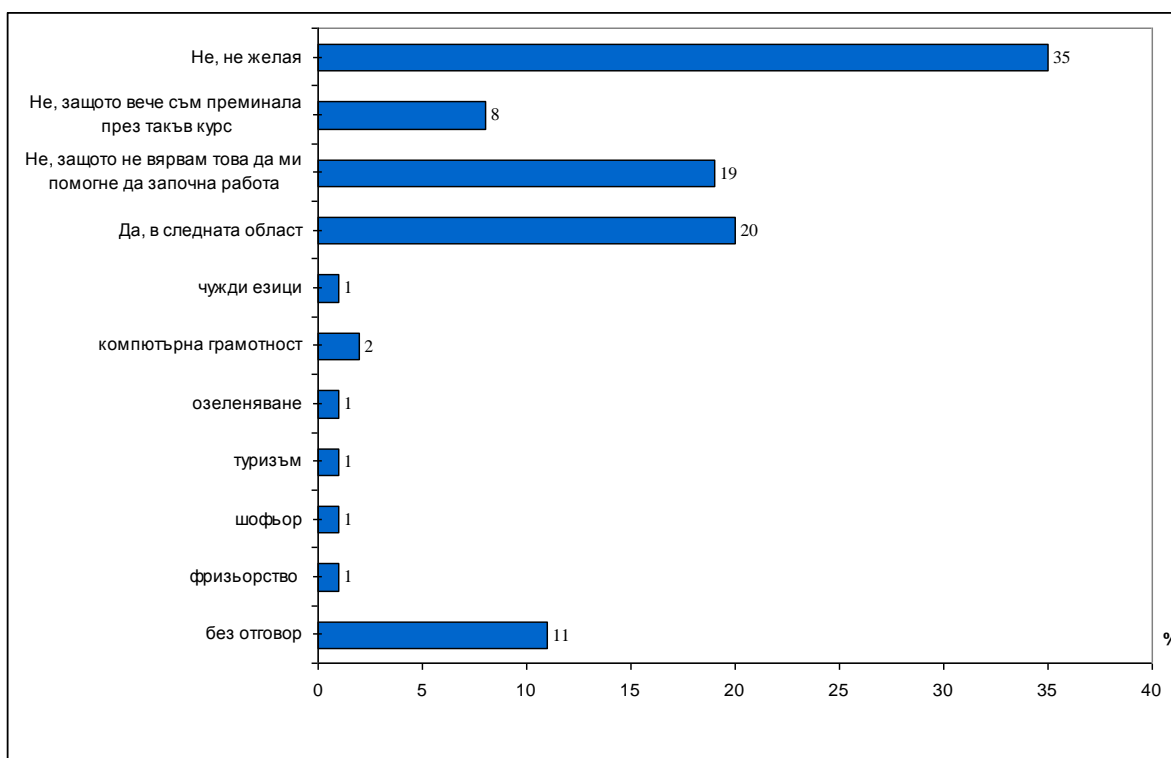
Предпочитанията за започване на самостоятелна дейност са не само декларативни. Данните от проучването показват, че близо 30% от жените имат намерение да стартират собствен бизнес в близко бъдеще, което е доста висок относителен дял. Възрастовата характеристика на населението на територията, с по-голям относителен дял на младежите от средното за страната, дава надежди за реалното изпълнение на тези намерения на практика.

Графика 14 Намерение за стартиране на собствен бизнес през следващите няколко години

Още едно потвърждение за сериозното отношение на интервюираните жени от територията към намирането на работа или стартирането на самостоятелна дейност е и фактът, че почти две трети от тях изразяват желание да се включат в курсове за допълнително обучение и преквалификация, за да повишат знанията и уменията си.

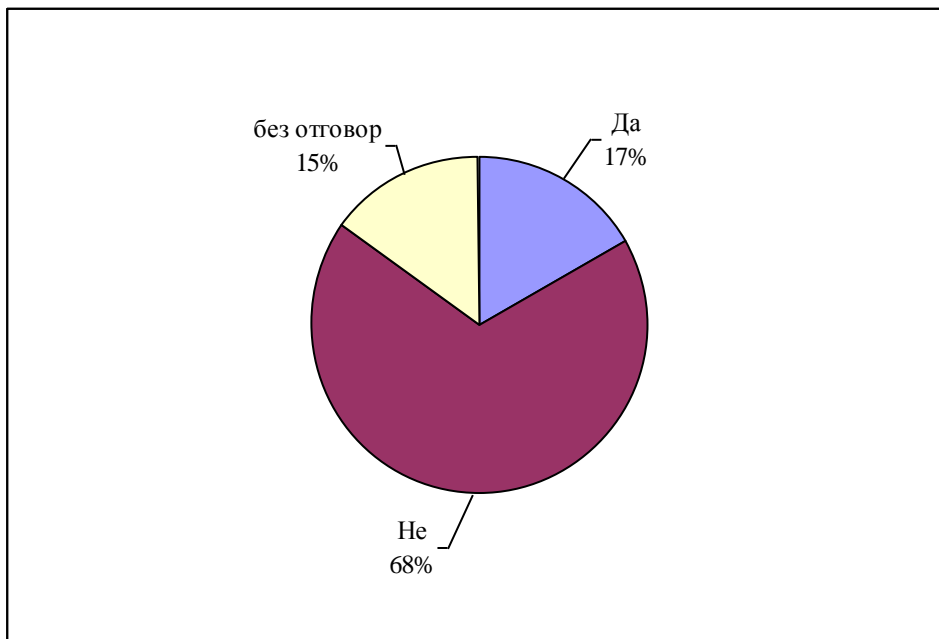
Графика 15 Желание за включване в курсове за допълнително обучение и преквалификация

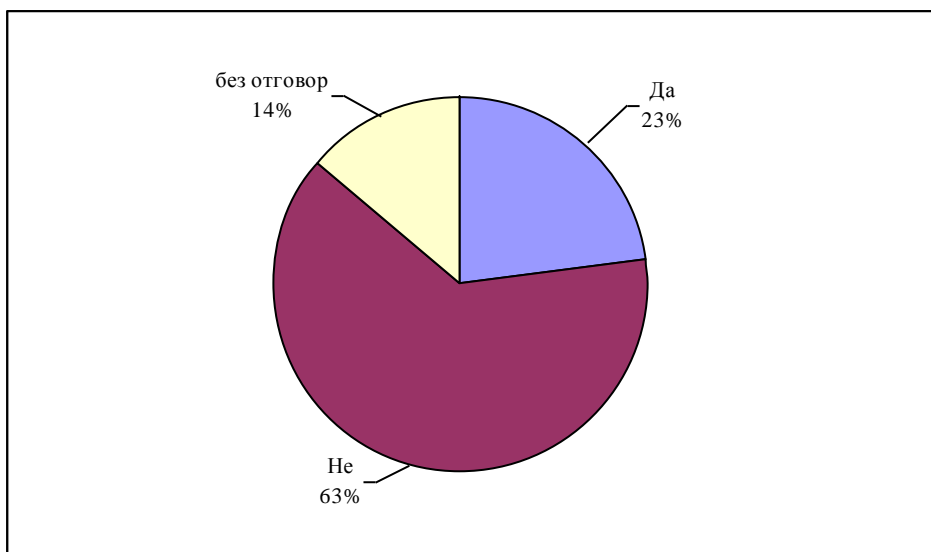
Като се има предвид, че близо една пета от жените вече са посещавали обучителни курсове през последните една-две години, делът на желаещите да повишават квалификацията си е много висок (Графика 16).

Освен в курсове за повишаване на познанията и уменията си, близо една четвърт от обхванатите от проучването жени (23%) са участвали и в програми за временна заетост на Бюрото по труда (Графика 17).

Графика 16 Посещавали обучителни курсове през последните 1-2 години

Графика 17 Участвали в програми за временна заетост към БП

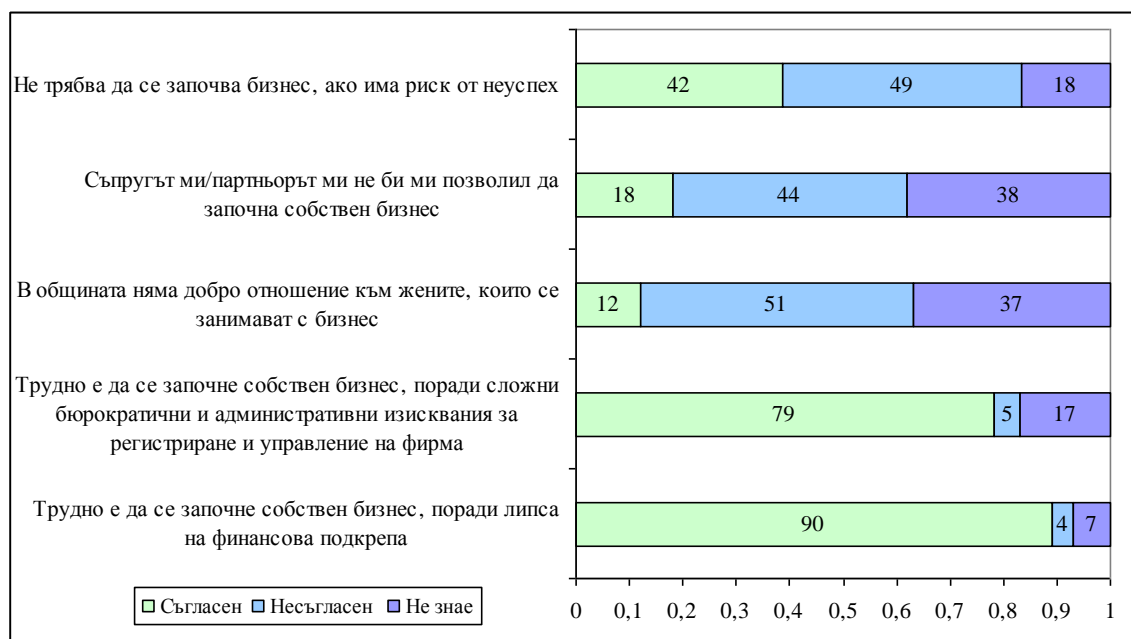
4.3 Стартиране на собствен бизнес/самостоятелна дейност от жени. Пречки и предпочитания към сфери на дейност

Според резултатите от проучването, основните трудности при стартирането на собствена предприемаческа дейност са предимно от финансов аспект – мнение, споделяно от почти всички интервюирани (90%). Сложните бюрократични и административни изисквания са вторите по важност пречки пред желаещите да открият нова фирма и да започнат самостоятелна дейност (близо 80%).

Намирането на финансиране за започване на собствен бизнес и бюрократичните и административни спънки са основните пречки, според данните и на последния Доклад за състоянието на МСП в България, т.е. общо валидни за страната като цяло.

Спецификата на територията, характеризираща се с относително висок дял жители от турската етническа група, предопределя и друг вид пречки за стартирането на собствен бизнес от жени, като „в общината няма добро отношение към жените, които се занимават с бизнес” и „съпругът ми не би ми позволил да започна собствен бизнес”.

Графика 18 Трудности и пречки за стартиране на собствен бизнес

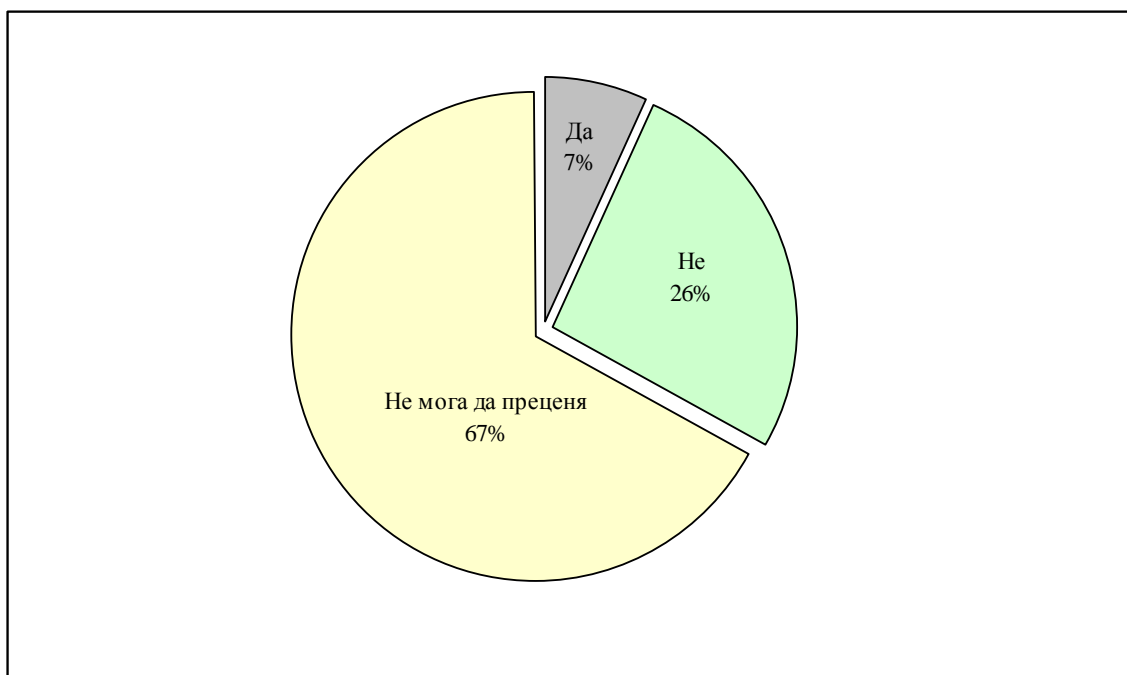

Въпреки горепосочените специфични за територията пречки, едва под една десета от жените считат, че основаването на собствена фирма би било по-трудно, ако потенциалният собственик би бил жена (Графика 19).

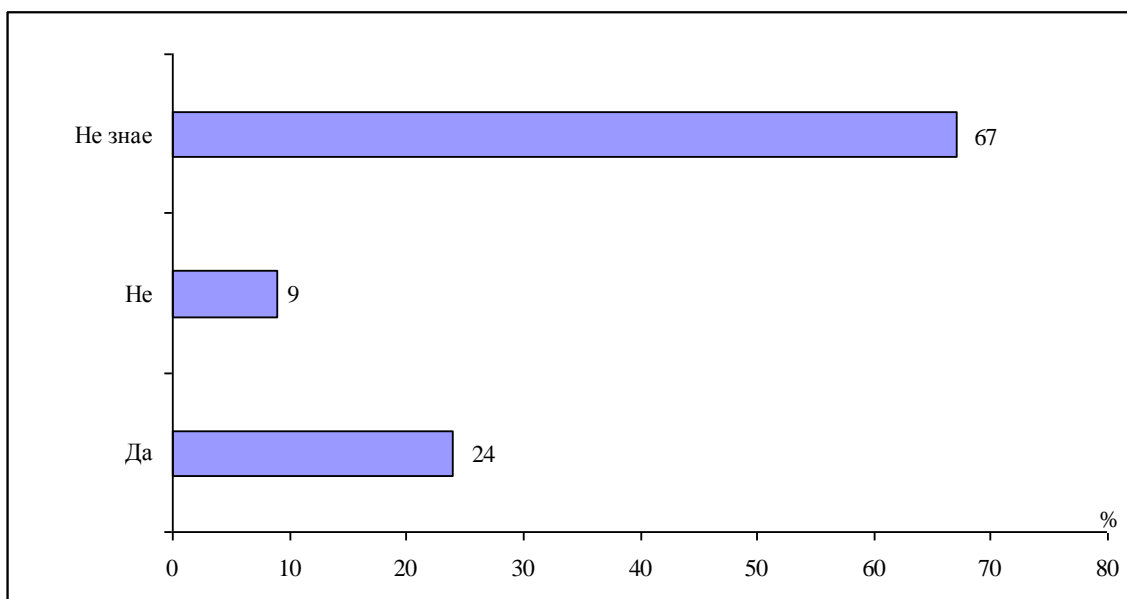
Прави впечатление, обаче, много високият дял на неотговорилите на въпроса, което би могло да е показател за нежелание за признаване на истинските причини, поради „престижността” на въпроса.

Нуждата от подкрепа и членуването в обща мрежа на хора със сходни интереси е добре оценена от обхванати в изследването жени. Една четвърт от тях изразяват готовност да се включат в мрежа за контакти с други жени предприемачи при стартиране на самостоятелна дейност (Графика 20). И тук, процентът на неотговорилите е доста висок, но причините биха могли да са свързани с твърде хипотетичната към момента възможност за стартиране на собствен бизнес, за да се изживяват като реални жени предприемачи.

Графика 19 Мислите ли, че ще Ви е по-трудно да основете фирма, само защото сте жена?

Графика 20 Желание за включване в мрежа за контакти с други жени предприемачи

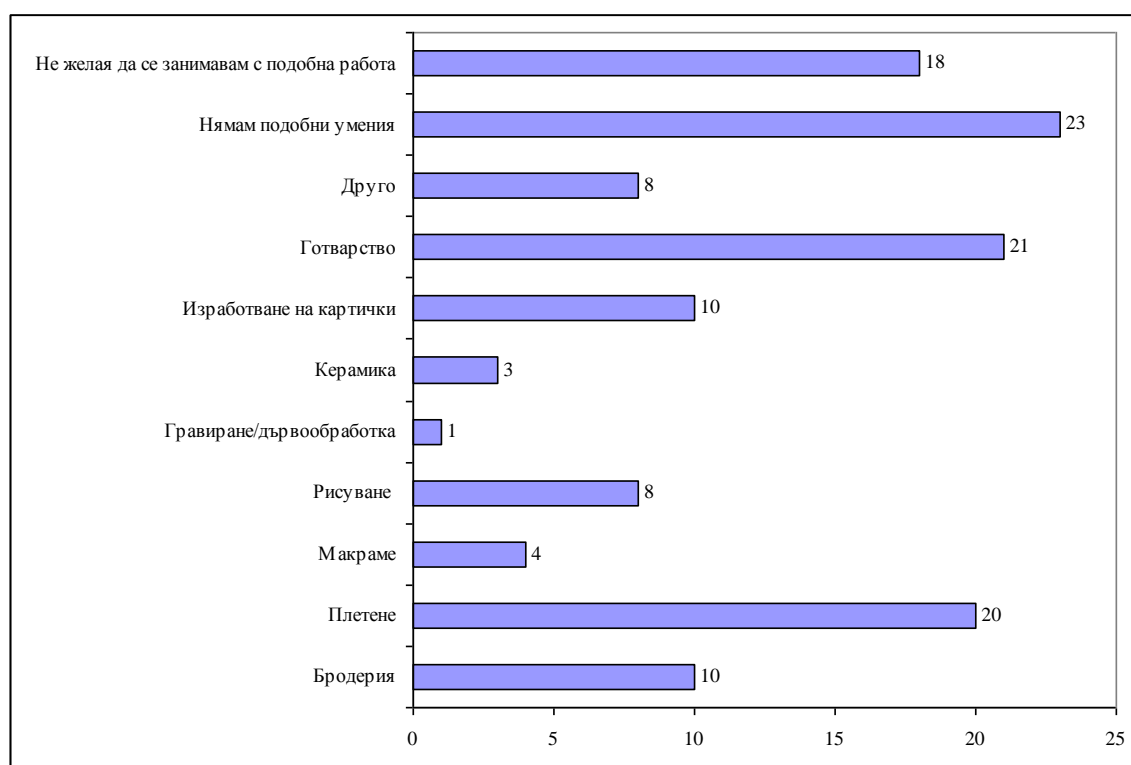

4.4 Развиване на дейности за източник на допълнителни доходи

Друга възможност за повишаване на заетостта сред жените е и надомната работа или включването в кооперации или сдружение за изработването на сувенири и други дейности, свързани с развитието на туризма на територията на МИГ Исперих.

Това би била една добра възможност за придобиване на доходи, като основно занятие или като източник на допълнителни доходи, още повече че жените в региона имат такива заложби, според данните от изследването. Налице е и желание за развиването на такива дейности, ако има осигурена подкрепа и търсене на пазара.

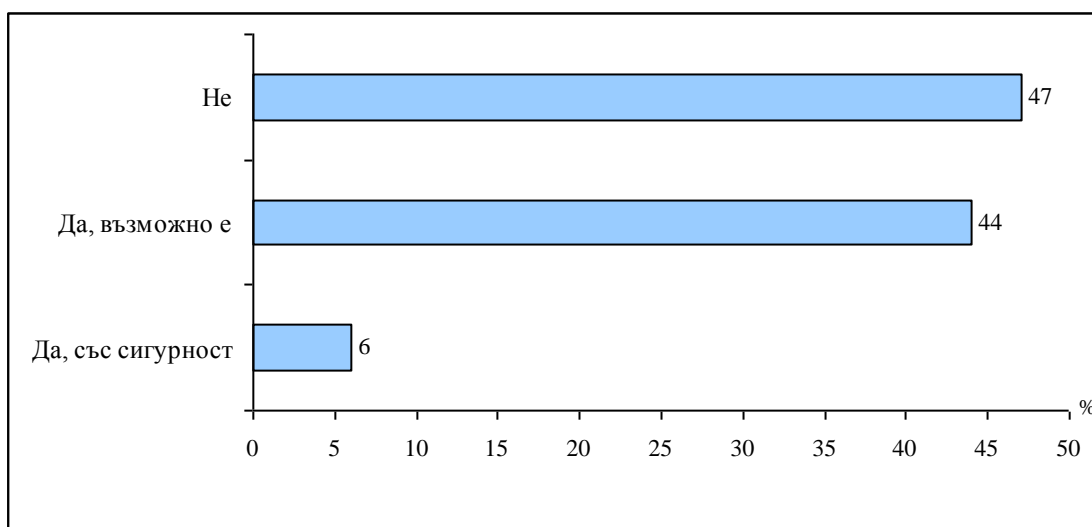
Графика 21 Умения и желание за развиване на различни дейности като източник на допълнителни доходи, ако има подкрепа и търсене на пазара

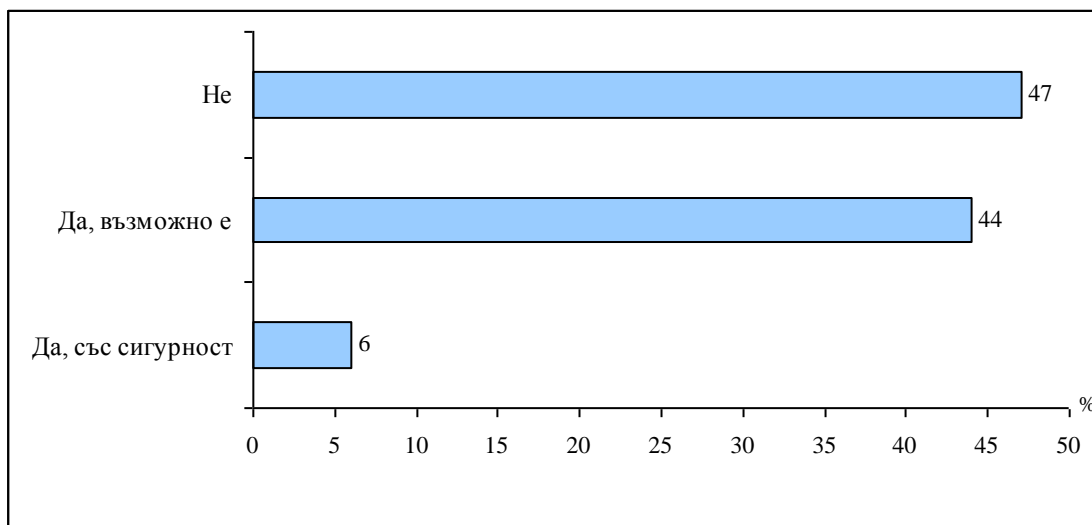
Половината от интервюираните жени изразяват желание да се включат в кооперация или сдружение за надомна работа, както и в такава за изработване на сувенири.

Това е една добра възможност за повишаване на доходите на населението, чрез ангажирането на безработни жени или жени с непостоянна заетост, най-вече в сферата на селското стопанство (предимно в семейното стопанство).

Графика 22 Желание за включване в кооперация или сдружение за надомна работа

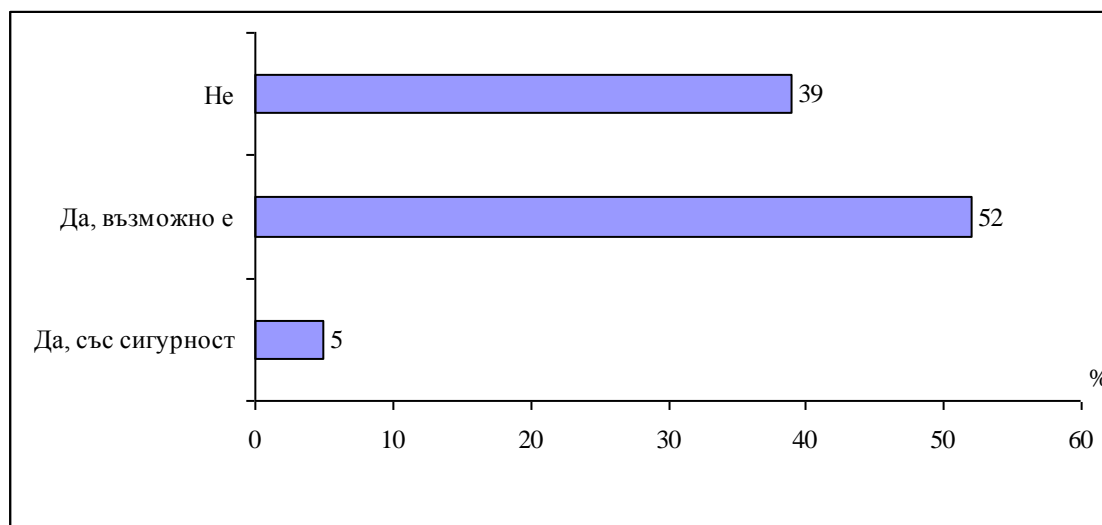
Графика 23 Желание за включване в кооперация или сдружение за изработване сувенири

Друга възможност би било включването на тази група жени в дейности, свързани с развитието на туризма в областта под формата на дейности, които не изискват допълнително финансиране.

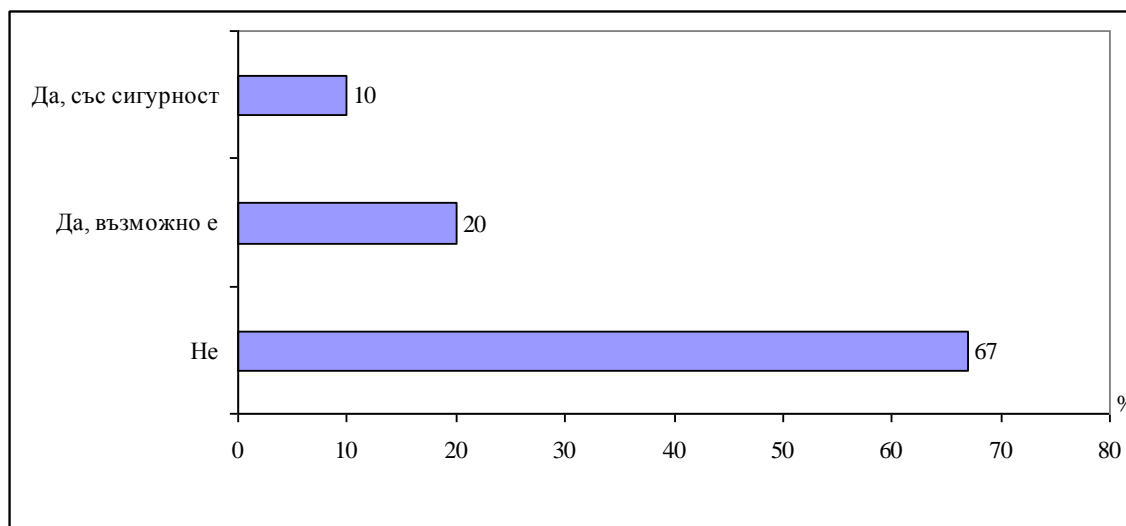
Посрещането на гости/туристи в собствените домове, за да се докоснат до начина на живот на хората в региона, е идея, която се одобрява от почти две трети от интервюираните жени (Графика 24).

Графика 24 Желание за посрещане на туристи в дома си срещу заплащане

Възможността за придобиване на доходи чрез развеждането на туристи и запознаването им с богатото историческо и културно наследство на територията на МИГ Исперих, е приета малко по-скептично, поради оценката на факта, че за осъществяването на тази дейност се изискват специфични умения. Въпреки това, делът на желаещите жени да развият тази дейност не е малък – почти една трета от интервюираните.

Графика 25 Желание да разказват (показват) на туристи за историята и обичаите в общината срещу заплащане

Ако се намери подходяща форма за организирането на тази дейност от страна на местната власт и се организират курсове за придобиване на умения в тази област, това би бил добър начин за повишаване на заетостта на жените на територията на МИГ Исперих. Помощ в тази област би могъл да окаже и БЦ Исперих, особено с организирането на курсове в тази специфична област.

Програма за развитие на селските райони 2007-2013г

Стратегия за местно развитие на МИГ-Исперих

Приложение 1

Табличен доклад на социологическо проучване сред жени от територията

.....